

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

Пометун О. І.

Робоча програма дисципліни
**МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗЗСО**

для здобувачів вищої освіти

**Ступінь «Доктор філософії»
Спеціальність 014 Середня освіта**

Київ– 2024

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

«ПОГОДЖЕНО»

Директор Інституту педагогіки НАПН

Заступник директора з наукової роботи

України

Інституту педагогіки НАПН України

Олег ТОПУЗОВ

Микола ГОЛОВКО

від "29" серпня 2024 р.

від "29" серпня 2024 р.

МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗЗСО

РОБОЧА ПРОГРАМА

дисципліни для здобувачів вищої освіти

ступінь «Доктор філософії»

спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

КИЇВ-2024

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Завідувач аспірантури та докторантури

М.О. Павельчук

УДК 37.016.3:37.014.25(0.034.2)

Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). 22 с.

Автор:

Пометун О.І., доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України, головний науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Рецензенти:

Засекіна Т.М., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з науково-експериментальної роботи;

Смагін І.І., доктор педагогічних наук, доцент, директор Житомирського обласного інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України.

Протокол № 9 від «29» серпня 2024 р.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2024 рік

© Пометун О.І., 2024 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання денна	форма навчання заочна
Кількість кредитів – 2	Галузь знань: 01– «Освіта/Педагогіка»	Нормативна навчальна дисципліна	
Загальна кількість годин – 60			
Змістових модулів – 3	Спеціальність 014 «Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)	Рік підготовки:	
		3-й	
		Семестр	
		5-й, 6-й	
Індивідуальне заняття не передбачено	Ступінь вищої освіти – доктор філософії	Лекції	
		6 год	
		Семінарські заняття	
		14 год	
		Самостійна робота	
		40 год	
		Вид контролю: Екзамен	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:2.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою навчальної дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти» є: забезпечення якісної психолого-педагогічної та практичної підготовки здобувачів наукового ступеня «доктора філософії» до дослідження та розв’язування комплексних проблем організації освітнього процесу у контексті сучасних підходів, що передбачені Законом України «Про освіту», Державним стандартом освіти в Україні, Державними стандартами освіти та концепцією «Нова українська школа».

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування **програмних і фахових компетентностей**.

1.6. Програмні компетентності	
1.6.1. Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність продукувати нові ідеї, розв’язувати комплексні проблеми у сфері освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

1.6.2. Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 3. Здатність мислити аналітично та критично у процесі науково-дослідної діяльності. ЗК 4. Здатність застосовувати кращі освітньо-педагогічні практики у професійно-педагогічній діяльності. ЗК 6. Здатність організовувати продуктивну усну та письмову комунікацію в освітній, науковій та управлінській діяльності, зокрема у міжнародному середовищі. ЗК 7. Здатність використовувати інноваційні інформаційні технології та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти. ЗК 8. Здатність розв'язувати дослідницькі проблеми із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. ЗК 9. Здатність цінувати та пропагувати українську культуру та освіту, поважити мультикультурність.
--	--

1.6.3 Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Здатність використовувати когнітивні та практичні уміння, навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для моделювання та організації освітнього процесу з навчальних дисциплін, предметів та інтегрованих курсів у закладах освіти. ФК 2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, розуміти іншомовні наукові тексти за напрямом досліджень. ФК 4. Здатність здійснювати та організовувати проєктну діяльність в конкретній предметній освітній галузі. ФК 5. Здатність організації партнерської (суб'єкт-суб'єктної) взаємодії в науково-дослідній діяльності та освітньому процесі. ФК 6. Здатність здійснювати моніторинг та оцінювання результатів власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній освітній галузі, визначати напрями подальших досліджень та індивідуальні професійно-педагогічні потреби. ФК 7. Здатність використовувати спеціалізовані уміння та навички розв'язання проблем для виконання кваліфікаційної праці (дисертації) та презентації результатів власних наукових досліджень.
---	---

1.7. Програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності	Знання	Уміння та навички
ПРН			
ПРН 1	Здатність самостійно здобувати нові знання в галузі освіти, теорії та методики навчання.	- знання про різні типи джерел інформації та способи роботи з ними; - знання про сучасні технології пошуку, аналізу та інтерпретації професійно значущої інформації - знання про методи та інструменти оброблення та аналізу інформації.	- уміння працювати з джерелами різних типів; - уміння здійснювати пошук, оброблення та аналіз професійно значущої інформації; - уміння застосовувати методи та інструменти для оброблення та аналізу професійно значущої інформації.
ПРН 2	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	- знання про сучасні світові та вітчизняні освітньо-наукові тренди та освітні практики; - освітньо-предметні знання (за предметними спеціальностями) відповідно до сучасного стану розвитку відповідної галузі та методики її реалізації; - знання про креативне мислення, інноваційну науково-дослідну діяльність в галузі освіти та методи її активізації;	- уміння постійно оновлювати знання в галузі освіти та наук про освіту; - уміння визначати актуальні проблеми освітньо-предметної галузі, методики навчання як педагогічної науки та пропонувати механізми їх вирішення; - уміння застосовувати методики генерування ідей та управлінських рішень; - уміння приймати ефективні рішення під час здійснення науково-дослідної та професійно-педагогічної діяльності
ПРН 3	Здатність мислити аналітично та критично у процесі науково-дослідної діяльності.	- Знання про особливості здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти; - знання про стратегії застосування аналітичного та критичного мислення;	- уміння здійснювати аналітичну діяльність у процесі науково-дослідної роботи та критично оцінити її результативність; - уміння опрацьовувати та оцінювати джерела, застосовуючи стратегії аналітичного й критичного мислення;

			- уміння здійснювати аналітичну діяльність під час організації та реалізації освітнього процесу та критично оцінювати його результативність.
ПРН 4	Здатність застосовувати кращі освітньо-педагогічні практики у професійно-педагогічній діяльності.	- знання про сучасні світові та вітчизняні інноваційні освітньо-педагогічні практики, механізми їх застосування в умовах конкретного закладу освіти.	- уміння виявляти кращі сучасні освітньо-педагогічні практики; - уміння адаптувати інноваційні освітньо-педагогічні практики до потреб системи освіти в Україні; - уміння застосовувати інноваційні освітні практики в умовах конкретного закладу освіти.
ПРН 7	Здатність використовувати інформаційні технології та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти.	- знання про сучасні інформаційні технології, типи та особливості створення засобів їх реалізації; - знання про психолого-педагогічні, ергономічні, санітарно-гігієнічні вимоги до електронних освітніх ресурсів та організації роботи з ними здобувачів освіти.; - знання про форми, методи та способи застосування в освітньому процесі та науковій діяльності інформаційних технологій, електронних засобів навчального призначення та цифрових електронних ресурсів.	- уміння застосовувати в науковому та освітньому процесі електронні засоби навчального призначення, цифрові освітні ресурси, віртуальні освітні середовища; - уміння створювати дидактичне комп'ютерне забезпечення освітнього процесу за предметними спеціальностями з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти.
ПРН 8	Здатність розв'язувати дослідницькі проблеми із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.	- знання основ етики організації та здійснення науково-дослідної діяльності та освітнього процесу; - знання принципів професійної етики та академічної доброчесності.	- уміння організовувати та здійснювати наукову діяльність та освітній процес із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; - уміння стимулювати здобувачів освіти щодо дотримання норм професійної етики та академічної доброчесності.

ПРН 9	Здатність цінувати та пропагувати українську культуру та освіту, поважити мультикультурність.	- знання про традиції української національної культури та освіти; - знання про мультикультурність сучасного суспільства, толерантність та попередження виникнення конфліктних ситуацій	- уміння виявляти повагу, цінувати та пропагувати кращі традиції української національної культури й освіти; - уміння бути толерантним у сучасному мультикультурному суспільстві.
ПРН 10	Здатність використовувати когнітивні та практичні уміння, навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для моделювання та організації освітнього процесу з навчальних дисциплін, предметів та інтегрованих курсів у закладах освіти.	- знання історико-педагогічних особливостей та тенденцій розвитку методики навчання відповідно до предметних спеціальностей; - знання принципів побудови та механізмів реалізації освітніх стандартів, освітніх та модельних навчальних програм; - знання про ключові компетентності, що формуються у здобувачів освіти за результатами навчання; про наскрізні уміння (soft skills); - знання вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти (відповідно до предметної освітньої галузі); - знання традиційних й інноваційних методик і технологій моделювання змісту навчання, створення та оцінювання якості сучасного підручника; - знання про застосування принципів диференціації та інтеграції в навчанні, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів; - знання сучасних технологій та інструментів контролю й оцінювання	- уміння визначати актуальні проблеми методичної науки та освітньої практики (відповідно до предметної освітньої галузі); - уміння моделювати зміст навчальної дисципліни, предмета, інтегрованого курсу та реалізовувати його в навчальній, модельній навчальній програмі та підручнику; - уміти визначати вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти (відповідно до предметної освітньої галузі); - уміння створювати авторські методичні системи на основі використання набутих когнітивних та практичних умінь, навичок, майстерності та інноваційності; - уміння здійснювати контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; - уміння розробляти та реалізовувати моделі управління освітнім процесом.

		результатів навчання здобувачів освіти; - знання методологічних основ управлінської діяльності та освітнього менеджменту.	
ПРН 11	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, розуміти іншомовні наукові тексти за напрямом досліджень.	- знання про норми і стилі української літературної мови, використання усного та писемного мовлення - знання про прийоми та методи збагачення мовлення учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) для висловлення ними думок, почуттів і ставлень в освітньому процесі та процесі науково-дослідної діяльності - знання про стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу - знання іноземної мови на рівні B2/C1 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.	- уміння здійснювати усну та письмову комунікацію державною мовою (іноземною/іноземними мовами) - уміння застосовувати прийоми та методи збагачення мовлення здобувачів освіти; - уміння висловлювати думки, почуття і ставлення в освітньому процесі, процесі науково-дослідної діяльності (державною та іноземною/іноземними мовами); - уміння формулювати усно та письмово науково обґрунтовані думки (державною та іноземною/іноземними мовами); - - уміння формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації.
ПРН 12	Здатність застосовувати кращі освітньо-педагогічні практики у професійно-педагогічній діяльності.	- знання сучасних зарубіжних та вітчизняних освітньо-педагогічних практик та досвіду їх застосування;	- уміння застосовувати в освітній практиці сучасні вітчизняні та зарубіжні освітньо-педагогічні практики;
ПРН 13	Здатність здійснювати та організовувати проєктну діяльність в конкретній предметній освітній галузі.	- знання про проєктну діяльність в освітньому процесі, основні етапи та принципи її організації; - знання про проєктні вміння здобувачів освіти; - знання про компоненти освітнього середовища та вимоги щодо його наповнення; - знання про освітній та розвивальний потенціал освітньої галузі, навчальної	- уміння здійснювати проєктну діяльність в конкретній предметній освітній галузі; - уміння організовувати проєктну діяльність здобувачів освіти та здійснювати ефективне управління нею; - уміння проєктувати освітнє середовище закладу освіти з урахуванням особистісних потреб здобувачів.

		дисципліни, предмета, інтегрованого курсу (за предметною спеціальністю); - знання про розподіл ролей учасників проектної групи; - знання особливостей управління проектною діяльністю.	
ПРН 15	Здатність здійснювати моніторинг та оцінювання результатів власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній освітній галузі, визначати напрями подальших досліджень та індивідуальні професійно-педагогічні потреби.	- знання критеріїв оцінювання результатів науково-дослідної і освітньої діяльності наукової установи, закладу освіти, науковця та педагогічного працівника; - знання форм та інструментарію моніторингу й оцінювання результатів науково-дослідної та практичної педагогічної діяльності; - знання вимог законодавства щодо дотримання принципів професійної етики та академічної доброчесності в науковій та педагогічній діяльності; - знання форм і технологій безперервного професійного розвитку; - знання сучасних вітчизняних та зарубіжних тенденцій формування професійної траєкторії науковця та педагога.	- уміння встановлювати результати власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній предметній освітній галузі; - уміння здійснювати самоаналіз результатів професійної діяльності; - уміння застосовувати різні форми та інструментарій моніторингу й оцінювання результатів науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння визначати індивідуальні професійні потреби; - уміння розробляти критерії оцінювання науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння дотримуватися етичних норм та принципу академічної доброчесності в процесі науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння коригувати власну професійну траєкторію за результатами оцінювання якості науково-дослідної та педагогічної діяльності.
ПРН 16	Здатність використовувати спеціалізовані уміння та навички розв'язання проблем для виконання кваліфікаційної праці (дисертації) та презентації результатів власних наукових досліджень.	- знання психолого-педагогічних засад здійснення науково-дослідної діяльності; - знання про методики та технології аналізу предметної області з метою визначення проблем та розроблення механізмів їх вирішення; - знання вимог до публікацій на	- уміння визначати наукові проблеми в обраній освітньо предметній галузі; - уміння планувати етапи наукового дослідження; - уміння добирати оптимальний методологічний інструментарій, застосовувати методи педагогічного і міждисциплінарного

		здобуття наукового ступеня; - знання вимог до кваліфікаційної праці (дисертації), її структури, технології виконання та презентації отриманих наукових результатів.	дослідження; - уміння оформлювати результати дослідження в наукові публікації та супроводжувати їх подання до фахових видань, зокрема, таких, що входять до провідних міжнародних наукометричних баз; - уміння оформлювати кваліфікаційну працю (дисертацію) згідно з вимогами; - уміння презентувати ключові результати наукового дослідження.
--	--	--	--

Навчання дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» можна вважати успішним за умови досягнення **предметних результатів** вивчення дисципліни, за якими здобувач повинен:

знати:

- сутність, складники, принципи, закономірності освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;
- сутність і вимоги компетентнісного підходу в освіті, структуру і систему компетентностей, умови їх формування в учнів ЗЗСО;
- сутність і вимоги діяльнісного підходу в освіті, вимоги до викладання вчителя і навчання учнів у контексті діяльнісного підходу, умови його ефективного застосування у навчанні різних предметів;
- сутність і вимоги особистісно орієнтованого підходу в освіті, вимоги до викладання вчителя і навчання учнів у контексті цього підходу, умови його ефективного застосування у навчанні різних предметів;
- основні напрями наукових досліджень з проблеми «методологія організації освітнього процесу»;
- вимоги до підготовки науково-методичних і навчальних матеріалів для учнів і вчителів;

вміти:

- характеризувати сутність і вимоги компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого підходів у сучасній освіті;
- проводити відбір і конструювання предметного навчального змісту з урахуванням вимог цих підходів;
- планувати моделі (технології, матриці) організації освітнього процесу, навчальні заняття з різних предметів і для різних вікових груп в ЗСО з урахуванням цих підходів;
- створювати науково-методичні матеріали для вчителів з урахуванням названих підходів у навчанні різних предметів;
- досліджувати питання запровадження цих підходів у педагогічній літературі та методичних джерелах, практиці педагогів;
- критично опрацьовувати різні джерела інформації (статті, розробки уроків тощо) у фаховій літературі та Інтернет-ресурсах, зокрема знаходити та аналізувати відповідні сайти тощо;

обґрунтовувати та проявляти позитивне ставлення:

- до набуття нових знань і умінь у сфері методології організації освітнього процесу в ЗЗСО, ретельного прогнозування і проектування освітнього процесу в усіх його складниках і компонентах, запровадження теоретичних знань у практику викладання окремих предметів.

Програма навчальної дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» складається з трьох модулів. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин / 2 кредити за ЄКТС.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекц.	сем. зан.	с.р.
Змістовий модуль 1. Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти як предмет педагогічного дослідження				
Тема 1. Поняття організації освітнього процесу: сутність і складники.	2	2	-	-
Тема 2. Відбір і конструювання педагогом окремих компонентів організації освітнього процесу в закладі середньої освіти	10	-	2	8
Разом за змістовим модулем 1	12	2	2	8
Змістовий модуль 2. Змістовий модуль 2. Теорія і практика організації освітнього процесу: виклики і відповіді				
Тема 1. Теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладах середньої освіти. Особливості освітнього процесу в умовах війни	6	2	-	4
Тема 2. Дидактичні умови і методологія запровадження компетентнісного підходу у середній освіті	6	-	2	4
Тема 3. Активне навчання учнів і особливості його організації у різних форматах	6	-	2	4
Тема 4. Психолого-педагогічні принципи педагогіки партнерства та технологія її запровадження в різних моделях навчання	6	-	2	4
Разом за змістовим модулем 2	24	2	6	16
Змістовий модуль 3. Реалізація теоретико-методологічних засад організації освітнього процесу в закладі освіти				
Тема 1. Стратегія та технологія проектування навчального процесу в різних форматах	6	2	-	4
Тема 2. Особливості конструювання вчителем освітнього середовища в онлайн і оффлайн форматах	6	-	2	4
Тема 3. Відбір і застосування форм, методів і засобів навчання з урахуванням вимог змішаної організації освітнього процесу	6	-	2	4
Тема 4. Оцінювання результатів діяльності учнів у контексті вимог Державного стандарту освіти 2020 р. Механізм надолуження освітніх втрат	6	-	2	4
Разом за змістовим модулем 3	24	2	6	16
Всього:	60	6	14	40

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назви тем лекцій	Кількість годин
1.	Поняття організації освітнього процесу: сутність і складники	2
2.	Теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладах середньої освіти. Особливості освітнього процесу в умовах війни	2
3.	Стратегія та технологія проєктування навчального процесу в різних форматах	2
	Разом	6

Лекція № 1

Змістовий модуль 1. Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти як предмет педагогічного дослідження

Тема 1. Поняття організації освітнього процесу: сутність і складники

План:

- 1) Навчання і освіта як педагогічні явища.
- 2) Загальні закономірності педагогічного процесу
- 3) Суб'єкти і об'єкти освітнього процесу.
- 4) Сутність, функції і структура процесу навчання.
- 5) Педагогічне керування навчальним процесом

Лекція № 2

Змістовий модуль 2. Теорія і практика організації освітнього процесу: виклики і відповіді

Тема 1. Теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладах середньої освіти. Особливості освітнього процесу в умовах війни

План:

- 1) Поняття методології організації освітнього процесу
- 2) Якісні зрушення в організації навчання: модель навчання, технології, форми, методи, засоби
- 3) Зміни в організації освітнього процесу в умовах широкомасштабної агресії РФ проти України. Освітні розриви і освітні втрати
- 4) Забезпечення готовності вчителя до ефективної організації освітнього процесу

Лекція № 3

Змістовий модуль 3. Реалізація теоретико-методологічних засад організації освітнього процесу в закладі освіти

Тема 1. Стратегія та технологія проєктування навчального процесу в різних форматах

План:

- 1) Взаємозв'язок компетентнісного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів у сучасній освіті: питання організації навчання різних предметів у контексті компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого підходів у сучасній освіті.
- 2) Поняття «формат навчання» і особливості різних форматів
- 3) Відбір і реалізація форм і методів навчання з урахуванням сучасних вимог до освітнього процесу
- 4) Проблеми комплексного запровадження теоретико-методологічних засад організації освітнього процесу у шкільну практику.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Відбір і конструювання педагогом окремих компонентів організації освітнього процесу в закладі середньої освіти	2
2.	Дидактичні умови і методологія запровадження компетентнісного підходу у середній освіті	2
3.	Активне навчання учнів і особливості його організації у різних форматах	2
4.	Психолого-педагогічні принципи педагогіки партнерства та технологія її запровадження в різних моделях навчання	2
5.	Особливості конструювання вчителем освітнього середовища в онлайн і оффлайн форматах	2
6.	Відбір і застосування форм, методів і засобів навчання з урахуванням вимог змішаної організації освітнього процесу	2
7.	Оцінювання результатів діяльності учнів у контексті вимог Державного стандарту освіти 2020 р. Механізми надолуження освітніх втрат	2
	Разом	14

Тема 1. Відбір і конструювання педагогом окремих компонентів організації освітнього процесу в закладі середньої освіти

Питання для обговорення:

1. Організаційні форми, що використовуються вчителями загальноосвітньої школи;
2. Системи методів навчання, що використовуються вчителями;
3. Засоби навчання учнів старшої школи;
4. Порівняльний аналіз ефективності форм, методів і засобів навчання, що використовуються в загальноосвітній школі.

Тема 2. Дидактичні умови і методологія запровадження компетентнісного підходу у середній освіті

Питання для обговорення:

1. Система компетентностей і послідовне запровадження компетентнісного підходу в освітній процес
2. Інтегрований підхід до формування компетентностей учнів засобами різних предметів.
3. Форми, методи і засоби реалізації компетентнісного підходу в різних моделях навчання

Тема 3. Активне навчання учнів і особливості його організації у різних форматах

Питання для обговорення:

1. Поняття, активного навчання.
2. Проектування активної навчальної діяльності учнів вчителем з урахуванням особливостей форматів навчання
3. Технологія інтерактивного навчання учнів на уроках з різних предметів.

Тема 4. Психолого-педагогічні принципи педагогіки партнерства та технологія її запровадження в різних моделях навчання

Питання для обговорення:

1. Поняття педагогіки партнерства як реалізація особистісно зорієнтованого підходу.
2. Індивідуалізація і диференціація навчальної діяльності учнів
3. Створення підтримуючого середовища навчання

Тема 5. Особливості конструювання вчителем освітнього середовища в онлайн і офлайн форматах

Питання для обговорення:

1. Поняття «освітнє середовище»
2. Загальні підходи до створення ефективного освітнього середовища.
3. Особливості створення освітнього середовища в онлайн форматі.
4. Основні проблеми ефективного функціонування освітнього середовища

Тема 6. Відбір і застосування форм, методів і засобів навчання з урахуванням вимог змішаної організації освітнього процесу

Питання для обговорення:

1. Поняття про форми і методи: класифікація і порівняльна характеристика.
2. Особливості використання форм і методів навчання на уроках з різних предметів.
3. Види і функції засобів навчання. Розробка, конструювання та використання засобів навчання.
4. Змішане навчання: особливості застосування форм і методів навчання.

Тема 7. Оцінювання результатів діяльності учнів у контексті вимог Державного стандарту освіти 2020 р. Механізми надолуження освітніх втрат

Питання для обговорення:

1. Контроль і оцінювання.
2. Підсумкове і формувальне оцінювання
3. Методи і прийоми оцінювання учнів.
4. Поняття про механізми надолуження освітніх втрат

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти» спрямований на закріплення теоретичних знань і їх поглиблення, на набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, що сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх фахівців докторів філософії.

Самостійна робота поділяється на 5 тем (по 8 годин кожна).

Кожна самостійна робота передбачає виконання письмового завдання.

Звітуватись за виконання самостійної роботи бажано під час відповідного семінарського заняття.

Матеріали, підготовлені письмово, здаються (надсилаються) викладачу на перевірку.

№ з/п	Назви тем самостійних робіт	Кількість годин
1	А) Проаналізуйте матеріали реформи освіти у контексті нових вимог до організації навчання учнів закладів загальної середньої освіти Б) Складіть короткий огляд основних документів і матеріалів, які	8 годин

	визначають сутність реформи освітнього процесу і якісні зміни у вимогах до його організації. В) Систематизуйте короткий виклад матеріалів у вигляді таблиці, визначив основні положення з подальшим захистом цих положень на занятті у супроводі комп'ютерної презентації.	
2.	А) Дослідіть наукові джерела з питань розробки методології організації освітнього процесу у сучасних умовах й визначте основні ідеї та погляди. Сформулюйте власну дослідницьку позицію щодо цих ідей. Б) Коротко (на 2 стор.) опишіть кожен з підходів, порівнюючи положення різних джерел. Наприкінці опису викладіть власні висновки. Підготуйтеся до викладу цих положень на занятті. В) Проаналізуйте положення однієї з методик навчання предметів окремої освітньої галузі у базовій і старшій школі у контексті сучасних викликів української освіти (обирайте методику у відповідності до теми вашого дисертаційного дослідження) Г) Викладіть ці положення у вигляді реферату (до 8-10 сторінок) та з обов'язковими прикладами з підручників, посібників та інтернет-джерел з практики викладання предмета. Д) Підготуйтеся до обговорення цих положень на занятті у супроводі комп'ютерної презентації.	16 годин
3.	А) Дослідіть питання відбору і реалізації технологій, форм і методів навчання у Новій українській школі в актуальній практиці закладу середньої освіти на прикладі конкретного предмета. Б) Визначте кращі освітні практики і складності/проблеми у діяльності педагогів у навчанні в різних форматах. В) Складіть методичні рекомендації (основні критерії відбору і їх обґрунтування) щодо відбору технологій, форм і методів навчання для різних циклів (базової і профільної) та форматів (очної, дистанційної, он-лайн, змішаної) освіти. Підготуйтеся до обговорення цих положень на занятті. Г) Побудуйте наративну або схематичну модель організації освітнього процесу з одного з предметів/галузі з урахуванням вимог сучасної методології організації освітнього процесу. Підготуйтеся до презентації моделі на занятті у супроводі комп'ютерної презентації.	16 годин
	Разом	40

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

- проблемна лекція із застосуванням ІКТ;
- дослідження аспірантами джерел і презентація результатів цих досліджень у різних формах (усно, письмово, за допомогою ІКТ);
- індивідуальні проекти аспірантів;
- групова, парна робота, дискусія, обговорення, практичні вправи, само та взаємооцінка.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Telegram, Viber).

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль успішності засвоєннями аспірантами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних тестувань.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Очікувані результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються на першому занятті в семестрі. Враховуються бали, набрані на заняттях та під час підсумкового іспиту. При цьому обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача під час заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів на 2 семестри, із них 80 балів здобувач може отримати впродовж роботи на семінарських, лекційних, практичних заняттях, 20 балів – на екзамені.

Схема нарахування балів з дисципліни подано у таблиці.

Таблиця

Поточне оцінювання, самостійна робота, екзамен													Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3						
Л 1	С1	С/Р	Л 2	С2	С3	С4	С/Р	Л 3	С 5	С 6	С 7	С/Р		
3	5	8	3	5	5	5	14	3	5	5	5	14	20	100

Скорочення: Л – лекція; С – семінар; С/р – самостійна робота.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Комп'ютерні презентації, тексти лекцій.
2. Методичні рекомендації з із самостійної роботи та підготовки до семінарських занять з дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗСО» – рукопис.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Алексеева С. Нетрадиційне навчання нового покоління дітей (покоління діджиталізації). Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта - 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації: матеріали V міжнародної наук.-практ. конференції. Тернопіль: Крок, 2021. С.196-199. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/727591>
2. Біла книга національної освіти України / за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – Київ : Інформ. Системи, 2010. – 340 с. – Бібліогр.: с. 315–337. – Із змісту: підрозд. 2.2.3. Удосконалення навчально-методичного забезпечення дидактичного процесу в школі / Топузов О. М., Гудзик І. П., Ляшенко О. І. – С. 148–154.
3. Верховна Рада України. 7 сесія, VIII скликання (2017, Вер. 05), Закон № 2145-VIII, «Про освіту». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Верховна Рада України. 2 сесія, IX скликання (2020, Січ. 16), Закон № 463-IX, «Про повну загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
5. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
7. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.- [Електронний ресурс]. Доступно: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument>
8. Компетентнісний підхід – стрижень наукових інновацій у навчанні / Олег Топузов // Освіта України. – 2016. – 15 серп. (№ 32). – С. 10.
9. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка: Т. О. Пушкарьова, О. М. Топузов/ монографія – Київ : Педагогічна думка, 2019. – 304 с.
10. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. –112 с.
11. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – Київ : Педагогічна думка, 2012. - 368 с.
12. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. - [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
13. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. – Львів, 2016. – 64 с.

14. Організація освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах непрогнозованих глобальних впливів : довідкове видання / Малихін О. В., Арістова Н. О., Шпарик О. М. [Електронне видання]. Київ : “КОНВІ ПРІНТ”, 2021. - 71 с. URL : https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/21.31-Dovidnyk_Malykhin_Aristova_SHparyk.pdf
15. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія / О.М. Топузов. – Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. – 160 с. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Topuzov_007_7.pdf
16. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи /Підр. для студ. пед. факультетів. – К. : Генеза, 2002.- 368 с.
17. Самойленко, В.М., Топузов, О.М., Вішнікіна, Л.П., і Діброва, І.О. (2013). Дидактика географії: монографія. К.: Ніка-Центр. 570 с.
18. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання: Монографія . – К.: Педагогічна думка, 2017. - 468 с. <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/zhuk-yu.o.-monografiya.pdf>
19. Терлецька, Л. (2014). Вибір активних методів навчання в організації навчально-пізнавальної діяльності підлітків. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 29 (1), 193–201.
20. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Педагогічна думка, 2012. Вип. 12. С. 241–247.
21. Топузов О. Теоретико-методичні засади особистісно орієнтованого навчання предметів природничого циклу. Рідна школа. 2012. № 1-2. С. 13-16.
22. Lokshyna Olena, Topuzov Oleg. COVID-19 and education in Ukraine: Responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*, Vol. 39 No. 1 (2021): COVID-19 special issue: Opportunity to rethink and restructure education in the world / COVID-19 and the impact on basic and special education. P. 207-230. DOI <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>

Додаткова

1. Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-червень 2020 р.). : оглядове видання / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; упоряд.: О.І. Локшина, О.З. Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тищенко, О.М. Шпарик ; [наук. ред. О.І. Локшина]. Київ : Авторитет, 2020. 36 с. URL : <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-0-4-2020-36>; <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722104>
2. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи [Текст] : аналіт.-метод. матеріали / [Н. І. Богданець-Білошакленко та ін. ; уклад. М. В. Головка ; за заг. ред. О. М. Топузова]; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. - Київ : Педагогічна думка, 2021. - 190 с.
3. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-736-7-2023-190>. URL: <https://undip.org.ua/library/diagnostyka-ta-kompensatsiia-osvitnikh-vtrat-u-zahalniy-seredniy-osviti-ukrainy-metodychni-rekomendatsii/>.
4. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови / методичний порадник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни

- Засекиної : Ін-т педагогіки НАПН України. – Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022. – 296 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-983-360-0-2022-70>
5. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний poradnik науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 192 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-737-4-2023-192>. URL: <https://undip.org.ua/library/zahalna-serednia-osvita-ukrainy-v-umovakh-voiennoho-stanu-ta-vidbudovy-realii-dosvid-perspektyvy-metodychni-rekomendatsii/>.
 6. Малихін, О., Арістова, Н.О., Калініна, Л., & Опалюк, Т. (2021). Розвиток soft skills серед потенційних працівників: теоретичний огляд найкращих міжнародних практик. *Постмодерні відкриття*, 12 (2), 210-232. <https://doi.org/10.18662/po/12.2/304>
 7. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
 8. Нагірняк М. Я., Мачинська Н. І. Практичні аспекти організації навчального процесу у вищому навчальному закладі // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. - 2011. - № 5(2). - С. 191-196. - Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh_2011_5%282%29_35
 9. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти: стан, проблеми, перспективи. Науково-аналітична доповідь / В.Ю. Биков, О.І. Ляшенко, С.Г. Литвинова, В.І. Луговий, Ю.І. Мальований, О.П. Пінчук, О.М. Топузов; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: 2022. 96 с.
 10. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / НАПН України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Пед. думка, 2016. 448 с. (До 25-річчя незалежності України). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/166230/>.
 11. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/>.
 12. Національний освітньо-науковий глосарій / НАПН України ; [уклад.: Луговий Володимир Іларіонович (голова робоч. групи), Топузов Олег Михайлович (заст. голови робоч. групи), Вашуленко Ольга Петрівна (секр. робоч. групи) та ін. ; редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) та ін.]. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. – 271 с.
 13. Осадчий І. Про освітній процес у закладі загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/14-analitics/1321-pro-osvitnij-protses-u-zakladi-zagalnoji-serednoji-osviti>
 14. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. – К., 2009. – 472
 15. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя : навч. посіб. / О. М. Топузов, О. В. Малихін, Т. Л. Опалюк ; М-во освіти і науки України. – Київ : Пед. думка, 2018. – 291 с.
 16. Сисоєва С.О., Мачинська Н.І. Загальнопедагогічна підготовка майбутнього вчителя у педагогічному коледжі: технологічні аспекти: Навчально-методичний посібник. – К.: Міленіум, 2006. – 154 с.
 17. Топузов О. М., Малихін О. В., Опалюк Т. Л. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навчальний посібник / О. М. Топузов, О. В. Малихін, Т. Л. Опалюк. – Київ: Педагогічна думка, 2018. – 292 с.

18. Урахування впливу когнітивних процесів у компетентнісному навчанні географії / О. М. Топузов, Л. П. Вішнікіна // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки НАПН України. – Київ, 2018. – Вип. 20. – С. 485– 495.
19. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2006. 352 с.
20. Topuzov, O., Lokshyna, O. Education at war: international experience and achievements of Ukraine. *Професійна і неперервна освіта. Edukacja zawodowa i ustawiczna. Professional and lifelong education*. Rocznik Naukowy Polsko – Ukraiński. nr 7/2022.

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 9 від «29» серпня 2024 р.).

Пометун О. І. Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) / Пометун О. І. [Електронне видання]. – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2024. –22 с.

Рецензенти:

Засєкіна Т.М., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з науково-експериментальної роботи;

Смагін І.І., доктор педагогічних наук, доцент, директор Житомирського обласного інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО

Зміст курсу висвітлює нову методологію організації освітнього процесу, пов'язану з переходом до Нової української школи на засадах компетентісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів, розкриває особливості реалізації окремих компонентів освітнього процесу в його взаємозв'язках і закономірностях. Дає можливість сформулювати у аспірантів здатність проектувати та здійснювати теоретично обґрунтований освітній процес на основі прогнозування його результатів.

Анотація англійською мовою

Methodology of educational process organization in general secondary education institutions

The content of the course highlights the new methodology of organization of the educational process associated with the transition to the New Ukrainian School on the basis of competence, learning in action and students` centered approaches, reveals the features of separate components of the educational process in its relationships and patterns. Creates the opportunity to form the graduate students` ability to design and implement a theoretically based educational process based on forecasting its results.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2024 рік

© Пометун О.І., 2024 рік